

PATVIRTINTA
Vilkaviškio r. Kybartų „Saulės“ progimnazijos direktoriaus
2026 m. spalio 12 d.
įsakymu Nr. ĮV-93

VILKAVIŠKIO R. KYBARTŲ „SAULĖS“ PROGIMNAZIJOS DIRBTINIO INTELEKTO (DI) NAUDOJIMO TVARKOS APRAŠAS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Vilkaviškio r. Kybartų „Saulės“ progimnazijos (toliau – Progimnazija) Dirbtinio intelekto (toliau – DI) naudojimo tvarkos aprašas (toliau – Aprašas) yra dokumentas, nustatantis aiškias taisykles, saugumo reikalavimus ir etikos normas, kuriais vadovaujamas naudojant DI įrankius Progimnazijoje.

2. Aprašo paskirtis – užtikrinti, kad DI būtų naudojamas atsakingai, etiškai ir ugdymo procesą stiprinančiai. DI priemonių naudojimas turi padėti mokiniams ugdytis kritinio mąstymo, akademinio sąžiningumo ir skaitmeninio raštingumo kompetencijas.

3. Aprašas parengtas vadovaujantis rekomendacijomis „Mokykla dirbtinio intelekto (DI) amžiuje: atsakingo naudojimo principai ir gairės“, kurias rengė Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, Nacionalinė švietimo agentūra, Ekonomikos ir inovacijų ministerija, Inovacijų agentūra, Lietuvos dirbtinio intelekto asociacija, Lietuvos mokyklų vadovų asociacija, Lietuvos informatikos mokytojų asociacija, Lietuvos moksleivių sąjunga, KTU Dirbtinio intelekto kompetencijų centras, Lietuvos skaitmeninių technologijų asociacija „Infobalt“, Lietuvos pedagogų asociacijų vadovų taryba (LPAVT), asociacija „EdTech Lithuania“, asociacija „Vienaragiai LT“, Vilniaus miesto savivaldybė, Asmens duomenų apsaugos įstatymu, Bendruoju duomenų apsaugos reglamentu (BDAR), Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymu.

4. Šiame Apraše vartojamos sąvokos:

Dirbtinis intelektas (DI) – skaitmeninės technologijos, galinčios apdoroti duomenis, generuoti tekstą, vaizdą, garsą ar kitą turinį, imituojančios žmogaus mąstymo ir kūrybos procesus (pvz.: „ChatGPT“).

DI naudojimasis – procesas, kai mokinys. Mokytojas ar kitas bendruomenės narys pasitelkia DI mokymosi, darbo ar kūrybos tikslams.

DI generuotas turinys – tekstas, vaizdas, diagrama, kodas ar bet koks kitas kūrinys, sukurtas DI priemonės. Tai gali būti namų darbo atsakymas, esė pastraipa, atvaizduota iliustracija ar pan., kurių autorius yra DI sistema (pvz.: ChatGPT sugeneruota rašinio tekstas).

Asmens duomenys – bet kokia informacija, leidžianti tiesiogiai ar netiesiogiai identifikuoti asmenį (vardas ir pavardė, adresas, nuotrauka, mokymosi rezultatai ir pan.).

Skaidrumas – aiškus nurodymas, kokia apimtimi ir kokiais tikslais buvo naudotas DI.

Akademinis sąžiningumas – principų ir vertybių visuma, užtikrinanti, kad akademinėje veikloje būtų gerbiamas intelektualinis sąžiningumas. Tai reiškia darbų originalumą, teisingą šaltinių nurodymą, nesinaudojimą neleistina pagalba vertinimo meti ir atsakomybės už savo mokymąsi priėmimą. DI kontekste akademinis sąžiningumas reikalauja aiškiai atskleisti, kur panaudotos DI priemonių gautos idėjos ar turinys, bei vengti pateikti DI sukurtą darbą kaip savo.

Plagiarizmas – kito asmens (ar DI sistemos) idėjų, tekstų ar kūrinių pateikimas kaip savo, nenurodant šaltinio. Naudojant DI, plagiarizmas gali pasireikšti, kai mokinys pateikia DI sukurtą atsakymą ar jo dalį neatskleidęs, jog tai nėra jo paties ranka parašytas tekstas.

Atskleidimas (DI naudojimo) – aiškus nurodymas mokinio ar mokytojo darbe, kad tam tikra dalis turinio sukurta pasitelkiant DI įrankį. Atskleidimas paprastai atliekamas cituojant tekstą, pažymint DI sukurtą vaizdą ar diagramą bei pasitelkiant nuorodą į naudotą įrankį literatūros sąrašė.

II SKYRIUS

BENDRIEJI DIRBTINIO INTELEKTO NAUDOJIMO PRINCIPAI

5. DI įrankių naudojimas grindžiamas šiais pagrindiniais principais: skaidrumo ir atvirumo, į žmogų orientuoto DI ir atsakingo jo taikymo, etikos ir pagarbos, saugumo ir privatumo, socialinės naudos ir tikslingumo, sistemiškumo ir tvarumo:

5.1. skaidrumo ir atvirumo principas – DI įrankių naudotojas įrankius turi naudoti sąžiningai ir atsakingai, o naudodamas DI įrankių duomenis turi nurodyti, jog turinį sugeneravo DI įrankiai, kai to reikalauja atliekamo darbo pobūdis;

5.2. į žmogų orientuoto DI ir atsakingo jo taikymo principas – technologijos papildo, o ne pakeičia žmogiškąją ryšį ir kritinį mąstymą;

5.3. etikos ir pagarbos principas – DI priemonės turi būti naudojamos etiškai, siekiant didinti mokinių įtrauktį ir lygias galimybes;

5.4. saugumo ir privatumo principas – naudojamos tik saugios ir patikimos DI priemonės, laikantis aukščiausių duomenų saugumo, privatumo ir skaidrumo reikalavimų;

5.5. socialinės naudos ir tikslingumo principas – naudojamas DI įrankiais naudotojas orientuojasi į realias situacijas, refleksiją ir nuolatinį tobulėjimą;

5.6. sistemiškumo ir tvarumo principas – skaitmeninių kompetencijų ugdymas yra ilgalaikė Progimnazijos strategija, o ne pavienės iniciatyvos.

III SKYRIUS

DIRBTINIO INTELEKTO NAUDOJIMO(SI) PRAKTIKOS

6. DI priemonių taikymas (diegimas) ir naudojimas Progimnazijoje vykdomas vadovaujantis DI akto nuostatomis ir Valstybės skaitmeninių sprendimų agentūros parengtomis rekomendacijomis (<https://vssa.lrv.lt/lt/>).

7. Visos DI priemonės, atitinkančios teisės aktų reikalavimus, kurias norima naudoti Progimnazijoje, gali būti įtrauktos į Progimnazijos leidžiamų naudoti priemonių sąrašą (1 priedas):

7.1. DI priemonės, naudojamos ugdymo procese;

7.2. DI priemonės, naudojamos Progimnazijos veiklos administravimo procesuose;

7.3. DI priemonės, naudojamos administracijos darbuotojų, mokytojų ir mokinių DI skaitmeninėms kompetencijoms ugdyti.

8. Progimnazijoje leidžiamų naudoti DI priemonių sąrašo sudarymo etapai:

8.1. pasiūlymą įtraukti naują DI priemonę į Progimnazijoje leidžiamų naudoti DI priemonių sąrašą gali bet kuris Progimnazijos bendruomenės narys (pildoma pasiūlymo forma, pateikiant informaciją, kas, kokiais atvejais ir koku tikslu naudos DI priemonę);

8.2. Progimnazijos direktoriaus paskirtas atsakingas asmuo (toliau – Atsakingas asmuo) įvertina siūlomos DI priemonės naudojimo rizikas, remdamiesi šiose gairėse pateiktais kriterijais. Atlikęs vertinimą Atsakingas asmuo Progimnazijos direktoriui ar jo įgaliotam asmeniui pateikia vertinimo išvadą ir pasiūlymus dėl siūlomos priemonės įtraukimo arba neįtraukimo į Progimnazijoje leidžiamų naudoti DI priemonių sąrašą. Tam tikros DI priemonės taip pat gali būti siūlomos įtraukti tik bandomajam laikotarpiui naudoti.

8.3. atsižvelgdamas į Atsakingo asmens pateiktą išvadą ir pasiūlymus, Progimnazijos direktorius ar jo įgaliotas asmuo tvirtina Progimnazijoje leidžiamų naudoti DI priemonių sąrašą ar jo pakeitimus.

9. Progimnazijoje leidžiamų naudoti DI priemonių sąrašo etapai:

9.1. kai gaunamas bet kurio Progimnazijos bendruomenės nario pasiūlymas dėl naujos DI priemonės įtraukimo;

9.2. kai gaunamas bet kurio Progimnazijos bendruomenės nario pasiūlymas dėl DI priemonės išbraukimo (pateikiama pagrindžianti informacija);

9.3. remiantis DI priemonių naudojimo stebėsenos rezultatais.

10. Progimnazijos direktoriaus įsakymu paskirtas Atsakingas asmuo įvertina siūlomus sąrašo pakeitimus, atsižvelgdami į DI priemonių naudojimo rizikas, kurios vertinamos remiantis Aprašo III skyriuje pateiktais kriterijais.

IV SKYRIUS

DIRBTINIO INTELEKTO PRIEMONIŲ NAUDOJIMO RIZIKŲ VERTINIMO KRITERIJAI

11. DI priemonių naudojimas Progimnazijoje ribojamas šiais atvejais, kai:

11.1. DI priemonė naudoja emocijų atpažinimą, apgaulės ir manipuliavimo metodus, biometrinį sekimą, socialinį reitingavimą ir (arba) kitus elementus, kurie priskiriami prie draudžiamos praktikos atvejų pagal DI akto 5 straipsnio nuostatas;

11.2. nėra nurodyta, kad DI priemonė atitinka duomenų apsaugos reikalavimus. Jei DI priemonė naudoja / renka mokinių ar darbuotojų duomenis (tekstus, el. paštus, įrašus), turi būti Progimnazijos licencija, duomenų tvarkymo sutartis ir prieigos kontrolė;

11.3. DI priemonė naudoja įvestą turinį modeliui mokyti be atsiskaitymo (turi būti galimybė išjungti įkeltų duomenų naudojimą modeliui mokyti).

12. Jei DI priemonę galima (nėra draudžiama) įtraukti į sąrašą, vertinama, kokie papildomi reikalavimai turi būti taikomi, atsižvelgiant į jos rizikos lygį pagal DI aktą.

13. Siekiant išlaikyti akademinį sąžiningumą ir užtikrinti, kad DI priemonių naudojimas tarnautų mokymuisi, o ne kenktų jam, Progimnazijoje griežtai draudžiamos šios DI naudojimo praktikos:

13.1. neatskleistas darbų atlikimas už mokinį: griežtai draudžiama pateikti DI sugeneruotą darbą (ar jo dalį) kaip savo. Tai apima namų darbus, projektus, esė ar bet kokias kitas užduotis, skirtas mokiniui atlikti pačiam. Mokinio darbas turi atspindėti jo paties supratimą, o DI sugeneruotas tekstas negali būti laikomas originaliu mokinio darbu be tinkamo atskleidimo. Neatskleidus DI indėlio, tai vertinama kaip akademinis nusižengimas (plagiarizmas);

13.2. vertinimo užduočių sprendimas naudojant DI: per kontrolinius, testus ar bet kokias vertinimo situacijas, kuriose draudžiama išorinė pagalba, mokinys negali naudotis DI įrankiais. Pavyzdžiui, pamokinio kontrolinio metu naudotis telefonu su DI programa yra tiek pat neleistina, kiek naudotis paruoštukais. Jei užduoties sąlygose aiškiai nenurodyta, kad DI galima pasinaudoti, laikoma, kad tokia pagalba draudžiama. Mokytojas turi teisę tikrinti, ar mokinys nesinaudojo neleistinomis priemonėmis (pvz., paprašyti paaiškinti sprendimo eigą);

13.3. piktnaudžiavimas DI generuojant netinkamą turinį: Draudžiama naudoti DI kenkėjiškam ar neetiškam turiniui kurti Progimnazijos aplinkoje. Tai apima bandymus su DI kurstyti patyčias (pvz.: generuoti užgaulius tekstus apie kitą asmenį), kurti melagingus gandus, apgaulinėti kitus mokinius (pvz., pasinaudojant DI sukurti netikrą mokytojo pranešimą). Taip pat neleidžiama generuoti turinio, kuris pažeidžia bendras moralės ar teisės normas (pvz.: nešvankybų, neapykantos kalbos). Tokie veiksmai prasilenkia su mokyklos vertybėmis ir užtraukia drausminę atsakomybę;

13.4. Visiškas pasiklojimas DI atliekant kūrybines užduotis: nors DI gali padėti idėjomis, neskatinama, kad mokiniai visą kūrybinį procesą perduotų DI priemonėms. Pavyzdžiui, jei užduotis – sukurti esė, net ir nurodžius šaltinius, neturi būti taip, kad DI sugeneruoja 80–100 proc. teksto, o mokinys minimaliai jį pageduoja. Toks darbas neatskleidžia mokinio mąstymo ir supratimo, todėl gali būti įvertintas labai žemu balu arba visai neįskaitytas. Užduočių esmė – mokinio mokymasis, todėl neleistina praktikomis laikome ir tuos atvejus, kai, nors formaliai nurodomas DI indėlis, mokinys faktiškai neatlieka intelektualinio darbo (pvz.: parašo vien įžangą, o likusį tekstą sugeneruoja DI);

13.5. Mokytojo darbo pakeitimas DI be priežiūros: mokytojams draudžiama visiškai pasikliauti DI generuojant mokomąją medžiagą ar vertinant mokinių darbus, nes netikrintas DI turinys gali būti klaidinantis ar neteisingas. Pvz.: negalima naudoti DI sugeneruotų testų klausimų jų neperžiūrėjus – DI gali suklysti faktuose ar pateikti netinkamus klausimus. Taip pat negalima

leisti DI savarankiškai vertinti esė ar kitų atvirų užduočių be mokytojo įsikišimo, nes tai keltų grėsmę vertinimo patikimumui ir teisingumui;

13.6. privatumo pažeidimai naudojant DI: draudžiama į DI sistemas kelti konfidencialią informaciją apie mokinius, darbuotojus ar mokyklos veiklą. Pvz.: negalima DI įrankiui pateikti viso klasės mokinio asmens dosjė ar neskelbtinų duomenų tikintis, kad DI atliks analizę. Taip pat negalima viešai dalintis mokinio darbais DI platformose be jo sutikimo. Visi privalo saugoti duomenų privatumą ir laikytis BDAR (Bendrojo duomenų apsaugos reglamento) reikalavimų;

13.7. amžiaus ribojimų ir naudojimo sąlygų nepaisymas: daugelis viešai prieinamų DI priemonių turi amžiaus apribojimus (dažnai nuo 13 arba 18 metų) ir naudojimo sąlygas. Mokiniai negali savavališkai apeiti šių apribojimų (pvz.: meluodami apie amžių) naudodamiesi Progimnazijos įranga ar prisijungimais. Jei mokiniui nėra leistina pagal amžių naudotis tam tikra platforma, jis gali tai daryti tik gavęs tėvų ir Progimnazijos leidimą bei priežiūrą. Mokytojai taip pat turi laikytis įrankių licencinių sąlygų; pvz.: jei nemokama DI versija neskirta komerciniam ar mokymo naudojimui, reikia paisyti tų taisyklių arba ieškoti edukacinės licencijos;

13.8. DI naudojimas mokinių vertinimui manipuliuoti: visi veiksmai, kuriais siekiama dirbtinai pagerinti ar pabloginti mokinio vertinimą pasitelkus DI, yra draudžiami. Tai apima bandymus apeiti plagiarizmo patikras (pvz.: redaguoti DI sugeneruotą tekstą vien tam, kad neaptiktų plagijavimo patikros sistema) ar atvirkščiai – nepagrįstai apkaltinti kitą mokinį plagiarizmu remiantis netiksliais DI įrankio (pvz.: automatinio AI turinio detektoriaus) parodymu. Progimnazija laikosi pozicijos, kad žmogaus profesionalo sprendimas (mokytojo, administracijos) yra viršesnis nustatant akademinio nusižengimo faktą, ir nebus pasikliaujama vien programinės įrangos signalu be nuodugnios analizės.

14. Aukščiau išvardytos praktikos laikomos nesuderinamomis su Progimnazijos vertybėmis ir šio Aprašo taisyklėmis. Jų atvejai bus traktuojami kaip progimnazijos Mokinio elgesio taisyklių pažeidimai.

15. Progimnazijos vadovas ar jo įgaliotas asmuo atskiru įsakymu paskiria Atsakingą asmenį, kuris būtų atsakingas už Progimnazijoje naudojamų DI priemonių stebėseną.

16. Stebėseną apima tik tas DI priemonės, kurios yra įtrauktos į Progimnazijos vadovo patvirtintą Progimnazijoje leidžiamų naudoti DI priemonių sąrašą.

17. DI priemonių naudojimo stebėseną apima šias veiklas:

17.1. rinkti statistinę informaciją apie DI priemonių naudojimo dažnumą ir naudojimo paskirtį;

17.2. rinkti DI priemonių naudotojų grįžtamąjį ryšį ir vertinti, ar DI priemonės naudojimas atitinka lūkesčius;

17.3. fiksuoti netinkamo veikimo atvejus (incidentus) ir, esant sisteminiams pažeidimams, stabdyti DI priemonės naudojimą;

17.4. siūlyti sprendimus dėl DI priemonės licencijos pratęsimo, nutraukimo ar pakeitimo.

18. DI priemonių naudojimo stebėsenos rezultatai (kartu su pasiūlymais dėl tikslinamųjų veiksmų) bent du kartus per metus pateikiami Progimnazijos vadovui.

19. Atsižvelgiant į DI priemonių naudojimo stebėsenos rezultatus, gali būti inicijuojamas progimnazijoje leidžiamų naudoti DI priemonių sąrašo keitimas.

V SKYRIUS

LEIDŽIAMŲ NAUDOTI DIRBTINIO INTELEKTO PRIEMONIŲ PRAKTIKA

20. Progimnazija skatina kurti mokymosi aplinką, kurioje DI priemonės padeda mokymuisi, bet nepakeičia paties mokymosi proceso. Leistinos, skatintinos DI naudojimo praktikos mokiniams ir mokytojams:

20.1. informacijos paieška ir mokymosi pagalba: mokiniai gali naudoti DI pokalbių sistemas („ChatGPT“ arba „Copilot“) sudėtingais klausimais. DI gali veikti tarsi papildomas mokytojas, suteikiantis pagalbinių paaiškinimų ar pateikiantis diskusinių klausimų;

20.2. kūrybiškumo skatinimas: DI priemonės gali pasitarnauti generuojant idėjas

projektams, rašiniams ar kūrybiniam darbams. Pavyzdžiui, mokinys gali paprašyti DI pasiūlyti rašinio temų sąrašą tam tikra tema ar padėti sugalvoti eksperimento idėją. Šis procesas turėtų būti panaudotas kaip starto taškas mokinio kūrybiniam mąstymui – gavęs idėjų, mokinys turi jas plėtoti pats;

20.3. kalbinė pagalba: mokytojai gali naudoti DI paremtus vertėjus ar rašybos bei gramatikos tikrinimo įrankius siekiant patobulinti užsienio kalba rašomus darbus ar išmokyti taisyklingesnės kalbos. Tai priimtina, jei rezultatas naudojamas mokymuisi (pvz.: suprasti klaidas ir jas ištaisyti). Vertimo atveju rekomenduojama sutikrinti rezultatą, nes automatinis vertimas ne visada perteikia tikslią prasmę;

20.4. individualizuotas mokymasis: DI priemonės gali padėti pritaikyti mokymosi medžiagą individualiems poreikiams. Pavyzdžiui, mokytojas gali naudoti DI priemonę, kuri, atlikusi mokinio žinių įvertinimą, pasiūlo papildomas užduotis ar paaiškinimus atsižvelgiant į mokinio stipriąsias ir silpnąsias puses;

20.5. formuojamasis vertinimas ir grįžtamasis ryšys: mokytojai gali taikyti DI įrankius, teikiančius automatinį grįžtamąjį ryšį mokiniams. Pavyzdžiui, tam tikros programos gali patikrinti programavimo užduoties kodą ar matematikos sprendimą ir pateikti mokiniui užuominas. Šis grįžtamasis ryšys padeda mokiniui laiku sužinoti, kur jis daro klaidų, ir pasitaisyti. Mokytojas turėtų prižiūrėti tokį procesą, kad DI komentarai būtų teisingai suprasti;

20.6. pamokų pasirengimas ir mokymo priemonės: mokytojai gali naudoti DI (pvz.: pokalbių modelius ar turinio generavimo priemones) pamokų planavimui, užduočių kūrimui ar mokymo medžiagos parengimui. Pavyzdžiui, mokytojas gali paprašyti DI sugeneruoti diskusinių klausimų sąrašą tam tikra tema arba rasti papildomų pavyzdžių aiškinant sudėtingą sąvoką. Tai leidžiama, su sąlyga kad mokytojas peržiūri ir patikrina DI sugeneruotą medžiagą, ją koreguoja pagal mokinių poreikius ir užtikrina, jog medžiaga atitinka ugdymo programos tikslus bei vertybes;

20.7. administracinė pagalba: administracijos darbuotojai ir mokytojai gali pasitelkti DI priemones rutininiams užduotims palengvinti – pavyzdžiui, automatizuoti duomenų analizę (mokinių pažangumo ataskaitoms rengti), sudaryti tvarkaraščius, generuoti suvestines iš apklausų. Toks naudojimas efektyvina darbą, suteikdamas daugiau laiko tiesioginei pedagoginei veiklai. Svarbu patikrinti DI pateiktus rezultatus (pvz.: ar duomenų analizė tiksli) prieš priimant sprendimus;

20.8. tyrinėjimas ir eksperimentavimas: Progimnazija skatina bendruomenės narius tyrinėti naujas DI technologijas ugdymo kontekste. Mokiniai informacinių technologijų pamokose gali kurti paprastus DI modelius ar testuoti esamus, kad geriau suprastų, kaip veikia ši technologija. Mokytojai raginami dalintis gerąja patirtimi, kaip DI gali padėti ugdyme. Toks eksperimentavimas yra leistinas ir pageidautinas, laikantis kitų šio Tvarkos aprašo principų.

21. leistinas DI priemonių naudojimas yra tas, kuris papildo ir praturtina mokymosi patirtį, o ne perima mokinio darbą. Galutinė atsakomybė už mokymosi rezultatus tenka pačiam mokiniui: DI priemonės – tai pagalba, tačiau mokinys turi suprasti, kad be jo paties indėlio gilus mokymasis neįvyks.

22. Progimnazijos DI priemonių sąrašas (1 priedas) parengtas atsižvelgiant į 2024 m. birželio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 2024/1689, kuriuo nustatomos suderintos DI gairės ir iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr.300/2008, (ES) Nr. 167/2013, (ES) Nr. 168/2013, (ES) 2018/858, (ES) 2018/1139 ir (ES) 2019/2144 ir direktyvos 2014/90/ES, (ES) 2016/797 ir (ES) 2020/1828; Europos Komisijos „Dirbtinio intelekto (DI) ir duomenų naudojimo mokymo ir mokymosi srityje etikos gairės pedagogams“ UNESCO Dirbtinio intelekto kompetencijų modelis mokytojams (AI competency framework for teachers) (2024) ir 2026-01-16 Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos parengtomis dirbtinio intelekto naudojimo gairėmis.

VI SKYRIUS ATSAKOMYBĖ

23. Mokinių atsakomybė, užtikrinant, kad DI priemonės naudojamos atsakingai:

23.1. etiško naudojimo laikymasis: kiekvienas mokinys įsipareigoja naudoti DI priemones tik leistinais būdais, laikytis akademinio sąžiningumo. Prieš naudodamasis bet koku DI įrankiu atlikdamas užduotį, mokinys turi savęs paklausti: „Ar toks naudojimas neprieštaruoja Progimnazijos taisyklėms ir ar aš sąžiningai pristatysiu savo indėlį?“;

23.2. DI indėlio atskleidimas: jei mokinys panaudoja DI generuotą turinį (idėjas, tekstą, iliustracijas ir pan.) savo darbe, jis privalo tai aiškiai nurodyti. Tai galioja net tuomet, kai DI panaudota tik dalinai, pvz.: sugeneruotas rašinio planas ar keletas sakinių. Mokinys turi suprasti, kad neatskleidęs DI pagalbos, jis klaidina vertintojus dėl darbo autorystės;

23.3. originalus darbas: mokinys atsakingas, kad galutinis jo pateikiamas darbas būtų jo paties intelektinės pastangos rezultatas. DI gali padėti, bet negali perimti atsakomybės. Mokinys turi stengtis suprasti ir išmokti iš užduoties, o ne vien gauti teisingą atsakymą. Jei mokytojas paprašo paaiškinti, kaip mokinys gavo tam tikrą atsakymą (ypač jei kyla įtarimų dėl DI naudojimo), mokinys turi gebėti tai padaryti;

23.4. pagalba kitiems: mokiniai raginami būti Progimnazijos bendruomenės dalimi, dalintis atsakingo DI priemonių naudojimo patarimais su bendraklasiais. Pastebėję, kad kiti mokiniai galimai pažeidžia DI naudojimo taisykles (pvz.: rengiasi nusirašyti iš ChatGPT), jie turėtų paraginti juos elgtis sąžiningai arba (rimtų pažeidimų atveju) informuoti mokytoją;

23.5. atsakomybė už pažeidimus: jei mokinys pažeidžia šio Aprašo nuostatas, jis prisiima galimas pasekmes (nuo įspėjimo iki nuobaudų taikymo, pagal Progimnazijos „Mokinių pažangumo ir pasiekimų vertinimo tvarką“, „Mokinio elgesio taisyklės“). Labai svarbu, kad mokiniai suprastų: akademinio nesąžiningumo atveju nukenčia jų pačių mokymasis ir reputacija. Mokiniai, anksčiau padarę klaidų su DI naudojimu (pvz.: pamiršę pacituoti), turėtų mokytis iš to ir nekartoti nusizengimų.

24. Mokytojų atsakomybė, užtikrinant, kad DI priemonės naudojamos atsakingai:

24.1. mokytojai yra pagrindiniai informacijos skleidėjai apie šį Aprašą klasėje. Jie turėtų aptarti su mokiniais DI naudojimo etiką, galimas rizikas ir naudą, skatinti atvirą dialogą. Pavyzdžiui, mokytojai gali organizuoti klasės diskusijas apie tai, ką reiškia sąžiningumas DI amžiuje, aptarti realius pavyzdžius (tiek teigiamus, tiek neigiamus) ir tokiu būdu padėti mokiniams suprasti taisyklių prasmę;

24.2. mokytojai patys rodo pavyzdį, kaip atsakingai naudoti DI. Jei mokytojas naudoja DI ruošdamasis pamokai ar kurdamas užduotis, jis gali paminėti tai mokiniams, parodant, kad nėra nieko blogo naudoti DI kaip pagalbą, kai tai daroma skaidriai ir atsakingai. Taip pat mokytojai turi gerbti intelektualinę nuosavybę – pavyzdžiui, jei naudoja DI sugeneruotą iliustraciją skaidrėse, nurodyti šaltinį;

24.3. formuluodami namų darbų ar projektų užduotis, mokytojai turėtų aiškiai nurodyti, koku mastu DI naudojimas yra leidžiamas. Jei, tarkime, rašinio metu leidžiama pasinaudoti tik rašybos tikrintuvu, tai būtina parašyti užduoties sąlygose. Jei DI pagalba išvis neleidžiama (norint įvertinti tik mokinio žinias), tai taip pat turi būti pabrėžta. Tokiu būdu mokiniai neturės dviprasmybių, ko iš jų tikimasi;

24.4. vertindami mokinių darbus, mokytojai privalo būti dėmesingi galimiems DI naudojimo požymiams. Tai nereiškia įtarinėti be priežasties, bet, pavyzdžiui, jei mokinio darbas staiga neatpažįstamai pasikeitė stiliumi ar brandumu, mokytojas gali pasikalbėti su mokiniu, paprašyti detalizuoti mintis, pateikti juodraščius. Mokytojas taip pat atsakingas už tai, kad kilus įtarimui dėl plagiarizmo ar nesąžiningumo, būtų imtasi atitinkamų veiksmų pagal nustatytą tvarką;

24.5. mokytojai turėtų būti pirmasis pagalbos šaltinis mokiniui, norinčiam tinkamai naudoti DI. Jei mokinys nežino, kaip pacituoti DI šaltinį, ar abejoja, ar galima naudoti tam tikrą įrankį, mokytojas turėtų suteikti aiškias gaires;

24.6. mokytojai privalo laikytis duomenų apsaugos reikalavimų naudodami DI priemones. Jie neturėtų kelti mokinių asmens duomenų į jokiais DI platformas. Jei mokytojas testuoja kokį nors DI įrankį su mokinių darbais (pvz.: rašiniiais) tik norėdamas patikrinti, ar įrankis aptiks plagiarizmą, tai gali daryti tik anonimizavęs darbus. Taip pat mokytojas neturėtų versti mokinio naudotis DI,

jeigu mokinys (ar jo tėvai) dėl kokių nors priežasčių tam prieštarauja – pirmiausia reikėtų aptarti naudą, pašalinti abejones;

24.7. DI sritis greitai kinta, tad mokytojai turėtų nuolat kelti savo kvalifikaciją šioje srityje. Progimnazija sudaro sąlygas (seminarus, mokymus) mokytojams susipažinti su naujausiais DI sprendimais švietimui, dalintis patirtimi su kolegomis. Mokytojas, pasitelkęs naują DI metodą pamokoje, skatinamas pasidalinti rezultatais su Progimnazijos metodine taryba ar administracija – tai padės visai Progimnazijos bendruomenei tobulėti.

VII SKYRIUS

DIRBTINIO INTELEKTO NAUDOTO TURINIO ATSKLEIDIMAS IR CITAVIMAS

25. Siekiant užtikrinti skaidrumą naudojant DI priemones, mokinių ir mokytojų darbuose privaloma aiškiai atskleisti, kur buvo pasitelktas DI ir kaip tai padaryta. Teisingas citavimas padeda atriboti asmeninį indėlį nuo gautos pagalbos, leidžia vertintojams matyti tikrąjį mokinio darbą, išvengti kaltinimų plagiarizmu.

26. Pagrindinės DI turinio atskleidimo nuostatos:

26.1. cituoti DI kaip šaltinį: kaip ir bet kurį kitą šaltinį, DI įrankį reikia cituoti, jei panaudojamas jo sugeneruotas turinys. Tarkime, jei rašinio dalyje mokinys įtraukė ChatGPT parašytą pastraipą ar pasinaudojo jo idėja, prie tos vietos tekste turėtų būti nuoroda (citata), pvz.: (OpenAI ChatGPT, 2025) arba naudojant išnašą su paaiškinimu apačioje;

26.2. pažymėti DI generuotus vaizdus ar kitą turinį: Jeigu mokinio darbe naudojamas DI sugeneruotas vaizdas, grafikas, lentelė ar kitas objektas, po juo ar šalia pavadinimo turi būti pateikta informacija, kad tai sukurta DI. Pvz., „1 pav. DI įrankiu (DALL-E) generuotas paveikslėlis tema „Ląstelės sandara““ ir nurodomas šaltinis literatūros sąrašė. Tai padeda atskirti mokinio savarankiškai kurtus objektus (pvz.: nupieštas schemas) nuo automatizuotai sugeneruotų;

26.3. aprašyti DI priemonių indėlį darbo įvade (jei reikšminga): ilgesniuose projektuose ar rašto darbuose (metiniai, projektiniai) rekomenduojama darbo pradžioje (pvz.: įvade arba metodologijos skyriuje) trumpai aprašyti, kaip buvo naudotasi DI priemonėmis. Pavyzdžiui: „Šio tyrimo metu, analizuojant literatūrą, pasitelkta „Elicit“ DI paieškos sistema šaltiniams atrinkti, o baigiamųjų išvadų tikslumui patikrinti konsultuotasi su ChatGPT (rezultatai gauti 2025-03-01, pateikti priede). Visos DI naudotos idėjos cituotos tekste.“ Toks paaiškinimas užtikrina visišką skaidrumą;

26.4. nesirinkti DI priemonių kaip pagrindinio šaltinio turiniui. DI priemonės nėra tradiciniai šaltiniai, o veikiau tarpininkai. Tai reiškia, kad literatūros sąrašė DI neturėtų pakeisti knygų, straipsnių ar kitų šaltinių. Mokiniai skatinami naudoti DI tyrimams, idėjoms, bet galutiniame darbe remtis patikrintais šaltiniais. Tad jei DI pateikė faktą ar idėją, verta rasti pirminį to fakto šaltinį ir cituoti jį. DI galima cituoti dėl skaidrumo, bet darbai, kurių didžioji dalis šaltinių bus vien DI, bus vertinami kritiškai, nes tai gali rodyti, jog mokinys nepasinaudojo įvairiais informacijos šaltiniais;

26.5. ChatGPT ar kitų modelių versijos nurodymas. Kadangi DI modeliai laikui bėgant gali keistis (pvz.: ChatGPT versijos atnaujinamos), rekomenduojama nurodyti konkrečią versiją ar prieigos datą. Tai svarbu, kad vėliau būtų aišku, kokią informaciją mokinys galėjo gauti tuo metu, pvz.: „ChatGPT 2024 m. sausio 15 d. versija“. Jei DI modelis turi numeruotą versiją, ją nurodyti (pvz., GPT-4);

26.6. vertinimo kriterijai dėl DI turinio. Mokiniui atskleidus DI naudojimą, jo darbas vis tiek vertinamas pagal nustatytus kriterijus. Tai, kad darbe buvo DI indėlis, nereiškia nei automatinio pažeminimo, nei pagerinimo. Vertinama bus, kaip mokinys integravo DI gautą informaciją: ar teisingai suprato, ar kritiškai įvertino, ar kūrybiškai pritaikė. Darbas, kuris bus vien DI sugeneruotų citatų rinkinys, negaus daug balų, nes neatspindi mokinio supratimo; tačiau darbas, kuriame DI naudotas protingai (pvz.: gauta duomenų analizės pagalba, kurią mokinys interpretavo, pacitavo) gali būti įvertintas gerai, nes mokinys parodė informacijos apdorojimo gebėjimus.

VIII SKYRIUS

AKADEMINIO SĄŽININGUMO NAUDOJANT DIRBTINIO INTELEKTO PRIEMONES UŽTIKRINIMAS

27. Progimnazijoje naudotis DI priemonėmis galima ir / ar draudžiama atsižvelgiant į DI naudojimo progimnazijoje matrica (2 priedas). Pažeidimai, susiję su netinkamu DI priemonių naudojimu, skirstomi į lygius (nuo mažesnių nusižengimų iki šiurkščių pažeidimų). Skirstymas padeda parinkti tinkamas ugdomąsias ar drausmines priemones:

27.1. I lygis – Nesąmoningas ar mažareikšmis pažeidimas: tai atvejai, kai mokinys galbūt netyčia ar dėl neapdairumo pažeidė DI naudojimo taisyklę. Pavyzdžiai: mokinys pamiršo pacituoti vieną sakinį, kurį sugeneravo DI, tačiau didžioji darbo dalis yra jo paties ir akivaizdu, kad nebuvo piktybinio ketinimo nuslėpti; mokinys bandė cituoti DI šaltinį, bet neteisingai suformavo nuorodą (pvz.: nenurodė datos ar pavadinimo), taigi atskleista nevisiškai aiškiai; mokinys nesuprato užduoties instrukcijos ir panaudojo DI pagalbą, nors toje užduotyje tai buvo draudžiama, bet padarė tai vienkartinę ir pripažįsta klaidą; mokinys naudojo DI praktikai (pvz.: sprendė papildomus uždavinius) ir netyčia tą patį sprendimą nukopijavo į savo darbą manydamas, kad tai jo paties sprendimas (sumaištis, o ne tyčia); mokytojas nustatė, kad mokinio darbas turi kelis neįprastus posakius būdingus DI stiliui, bet likusi dalis atitinka mokinio gebėjimus – įtariama, kad mokinys pasinaudojo DI minimaliai;

27.1.1. reakcija į I lygio pažeidimus: mokytojas aptaria su mokiniu klaidą, paaiškina, kaip reikėjo pasielgti. Mokinys gali būti paprašytas pataisyti darbą (įterpti citatą, perrašyti dalį savarankiškai). Nuobaudos paprastai netaikomos, bet fiksuojamas įrašas, kad toks atvejis buvo (vidinei stebėsenai). Kartojantis I lygio pažeidimams, jie gali būti laikomi II lygiu;

27.2. II lygis – Sąmoningas pažeidimas (vidutinio rimtumo): tai atvejai, kai mokinys sąmoningai nesilaikė taisyklių, tačiau pažeidimas nėra masiškas ar ypatingai ciniškas. Pavyzdžiai: mokinys pateikė reikšmingą darbo dalį, sukurtą DI, nenurodydamas to, tikėdamasis, kad mokytojas nepastebės (pvz.: kelios pastraipos esė yra iš ChatGPT); mokinys pakartotinai, nepaisant įspėjimų, nesilaikė citavimo taisyklių DI atžvilgiu (pvz.: jau antrą kartą neatskleidė DI indėlio kitame darbe); mokinys naudojo DI uždraustoje situacijoje (pvz.: testui internetu spręsti) ir tai išaiškėjo, tačiau mastas apsiribojo tik vienu darbu; mokinys bandė klaidinti mokytoją: pvz.: pareiškė, kad tam tikrą idėją rado knygoje, o iš tiesų ją sugeneravo DI (melagingas šaltinio pateikimas); keletas mokinių bendradarbiavo panaudojant DI, pvz.: visi pasidalijo tarpusavyje DI sugeneruotais atsakymais projektui, taip supaprastindami sau darbą, ir nė vienas to nenurodė;

27.2.1. reakcija į II lygio pažeidimus: Mokytojas informuoja administraciją apie incidentą. Mokinys gauna nuobaudą: pavyzdžiui, nulinis įvertinimas už tą darbą (su galimybe perlaikyti / atsiskaityti iš naujo su sankcija, arba be tokios galimybės, priklausomai nuo atvejo rimtumo), griežtas įspėjimas raštu, informuojami tėvai. Kartojantis II lygio nusižengimui, kitą kartą gali būti traktuojama kaip III lygis;

27.3. III lygis – Šiurkštus pažeidimas: tai piktybiniai, sistemiški arba labai didelės apimties pažeidimai, rodantys nepagarbą akademinę bendruomenei. Pavyzdžiai: mokinys visą savo darbą gavo iš DI ir bandė jį pateikti kaip savarankišką, galbūt net pateikdamas suklustotas citatas, kad atrodytų patikimiau; mokinys pasinaudojo apgaulės schema, pvz.: susikūrė netikrą asmens paskyrą, per kurią gavo prieigą prie mokamos DI paslaugos atsiskaitymo metu, taip pažeisdamas atsiskaitymų reikalavimus; didelė grupė mokinių susitarę naudojo DI nusirašinėjimui per atsiskaitymą, tai faktiškai organizuotas nesąžiningumas;

27.3.1. reakcija į III lygio pažeidimus: imamas griežčiausių priemonių, numatytų Progimnazijos Darbo tvarkos taisyklėse ir švietimo teisinius aktus. Mokinys gauna neigiamą įvertinimą be teisės pakartotinai atsiskaityti darbą.

28. Pažymėtina, kad šie lygiai yra gairės – kiekvienas atvejis nagrinėjamas individualiai, įvertinant visas aplinkybes (mokinys prisipažino ar ne, ar rodė nuoširdų gailęstį, ar tai pirmas kartas, ar buvo aiškiai instruktutas ir pan.).

IX SKYRIUS

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

29. Su DI naudojimosi Aprašu klasių vadovai supažindina mokinius iki einamųjų mokslo metų rugsėjo 15 d.

30. Mokinių tėvai (globėjai, rūpintojai) su Aprašu supažindinami per elektroninį dienyną TAMO.

31. Mokytojai ir švietimo pagalbos specialistai informuoja ir konsultuoja mokinius bei tėvus (globėjus, rūpintojus) apie DI naudojimo galimybes, rizikas ir taisykles.

32. Aprašas skelbiamas Progimnazijos interneto svetainėje.

33. Aprašas gali būti pakeistas ar papildytas, pasikeitus teisės aktams ar esant būtinybei. Papildytas ar pakeistas tvarkos aprašas tvirtinamas Progimnazijos direktoriaus įsakymu.

Vilkaviškio r. Kybartų „Saulės“ progimnazijos
Dirbtinio intelekto naudojimo tvarkos aprašo
1 priedas

DI naudojimo progimnazijoje matrica

Užduoties tipas	DI leistinumumas	Taisyklė / Sąlyga
Kontroliniai darbai, testai, klasės atsiskaitymai	GRIEŽTAI DRAUDŽIAMA	Bet koks DI įrankių naudojimas atsiskaitymo metu prilyginamas nusirašinėjimui. Darbas vertinamas neigiamu pažymiu.
Rašiniai, projektai, namų darbai, pranešimai	DALINAI LEIDŽIAMA	Galima naudoti idėjų paieškai, kalbos gramatikos taisymui ar plano struktūrai. Galutinis tekstas turi būti parašytas mokinio.
Kūrybinės užduotys, programavimas, informacinės technologijos	LEIDŽIAMA (su leidimu)	Galima generuoti iliustracijų pavyzdžius ar ieškoti kodo klaidų, jei mokytojas nurodė, kad tai yra pamokos tikslas. Privaloma cituoti DI.

Vilkaviškio r. Kybartų „Saulės“ progimnazijos
Dirbtinio intelekto naudojimo tvarkos aprašo
2 priedas

**REKOMENDUOJAMI DI ĮRANKIAI VILKAVIŠKIO R. KYBARTŲ „SAULĖS“
PROGIMNAZIJOJE**

DI įrankis	Paskirtis	Leidimo lygis	Rekomenduojama klasė
ChatGPT (OpenAI)	Teksto generavimas, temų paaiškinimas, mokymosi pagalba	Rekomenduojama	5–8
Microsoft Copilot (Office 365)	Integruotas į Office 365 aplinką (Word, Exsel, Outlook), naudojamas raštvedybai, ataskaitoms, santraukoms, teksto kūrimui ir dokumentų rengimui. Duomenys apdorojami pagal Microsoft education licencijas.	Su mokytojo priežiūra	7–8
Eduten	Matematikos mokymuisi	Rekomenduojama	5–8
Promova	Kalbų mokymuisi	Rekomenduojama	5–8
Eduaide.ai	Pamokų užduočių kūrimui	Rekomenduojama	Mokytojams
Clever Forever Education AG	Pasiruošimas pamokoms	Rekomenduojama	Mokytojams
Gemini	Informacijos paieška	Rekomenduojama	Mokytojams ir 7–8 klasių mokiniams
Ley AI	Mokymo medžiagos generavimas	Rekomenduojama	Mokytojams
DeepL Write / Translate	Naudojamas vertimams ir kalbai taisyti	Rekomenduojama	Mokytojams ir 5–8 klasių mokiniams